

University of Groningen

Bijdrage tot de kennis van de invloeden op Hooft

Veenstra, Fokke

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

1946

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Veenstra, F. (1946). *Bijdrage tot de kennis van de invloeden op Hooft*. Koninklijke Van Gorcum.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

ALGEMEENE INLEIDING.

Een levensbeschrijving zijn beteekenis waardig ¹⁾ is Hooft nog steeds niet ten deel gevallen, een uitgave van zijn gezamenlijke werken in moderne tijd al evenmin. Vergelijk daarmee het lot van Vondels nagedachtenis! Zal hierin verandering komen nu de herdenking van de 300ste sterfdag van den drost nadert? Zijn oudste treurspel, Achilles en Polyxera, met inleiding en volledige commentaar, heeft enkele jaren geleden opnieuw het licht gezien, ²⁾ tevens zijn we de aankondiging rijk, dat de Nederlandsche Historiën weer zullen worden uitgegeven. Is dit alles toe te juichen, toch mag niet gerust worden voor een volledige editie van Hoofts geestesarbeid, naast een volledig beeld van zijn leven en streven voor ons ligt. Wij zijn het dezen grooten 17de-eeuwer verschuldigd.

Voor een biographie biedt zijn briefwisseling heel wat materiaal; verschillende artikelen van P. Leendertz Jr., waarvan een aantal in een bundel: „Uit den Muiderkring” bijeengebracht, vinden hierin hun oorsprong. Daarnaast zijn in een aantal monographiën en in tijdschrift-artikelen tal van kwesties Hoofts leven en werken betreffend tot een oplossing gebracht. Betrekkelijk schaarsch zijn de onderzoekingen, die gegaan zijn in de richting van bronnen en invloeden. De studiën van J. Worp, ³⁾ van J. C. de Haan, ⁴⁾ publicaties in periodieken o.a. van Kluyver, ⁵⁾ Verdenius, ⁶⁾ Van Wel, ⁷⁾ Gielen ⁸⁾ en Schillings ⁹⁾

¹⁾ De korte biographie van J. Prinsen J.Lz., Amsterdam, 1922, kan hierop geen aanspraak maken.

²⁾ Th. H. D'Angremond: *P. C. Hooft's Achilles en Polyxena*, met Inleiding, Aantekeningen en Woordenlijst, Assen, 1943.

³⁾ J. A. Worp: *De invloed van Seneca's treurspelen op ons tooneel*, A'dam, 1892.

⁴⁾ J. C. de Haan: *Studiën over de Romeinsche elementen in Hooft's niet-dramatische poëzie*, Santpoort, 1923.

⁵⁾ A. Kluyver: *De geschiedenis van Achilles en Polyxena bij Hooft*. (Versl. en Meded. d. Kon. Akad. v. Wetensch., Afd. Lett. 4e R., XI, 1912.)

Over het spel Granida. (Neophilologus I, 1916.)

Beide opstellen ook in: *Verspreide Opstellen*, Groningen, 1929.

⁶⁾ A. A. Verdenius: *Hooft en Vergilius*. (Hermeneus XII, 1940.)

⁷⁾ W. H. N. van Wel: *Hooft's Geeraerd van Velsen*. (De Nieuwe Taalgids, XXXV.)

⁸⁾ Jos. J. Gielen: *Hooft's „Klachte der Prinsesse van Oranjen”* en zijn bronnen. (Tijdsch. v. Ned. T. en Lett. LV.)

⁹⁾ A. Schillings: *Een bron der geschriften van Vondel en Hooft over Hendrik IV*. (Tijdschr. v. Ned. T. en Lett. LVI.)

bewegen zich op dit gebied; het proefschrift van Breen ¹⁾ is voor de Nederlandsche Historiën nog steeds van belang. Misschien is hier niet vreemd aan de moeilijkheid, die zich voordoet bij het vaststellen van litteraire invloeden op een schrijver als Hooft, die èn op de hoogte is geweest van de klassieke literatuur èn een groote kennis heeft gehad van de Renaissancistisch-humanistische.

Merkwaardig is het wel, dat nooit de verhouding tusschen Hooft en Montaigne is vastgesteld, terwijl men toch algemeen van meening is, dat de invloed van den Gascogner op het leven van den drost zeer groot is geweest. „Ook stondt Michiel de Montaigne hoogh by hem te boek, dien noemende den Gaskoenschen Wijzeman, geheel waanloos en oordeelvast”, zegt Geeraardt Brandt. ²⁾ Zijn oordeel en dat van die na hem kwamen, berustten op Hoofts eigen uitlatingen betreffende Montaigne. Kluyver ³⁾ echter vermoedde bij de bespreking van het slot van het bekende gedicht „Weet yemant beter saus” enz., dat Hooft daarbij een passage uit de Essais voor de geest had gestaan. Ook D'Angremond noemt in zijn Inleiding van de uitgave van de Achilles en Polyxena, Montaigne een belangrijke bron en in zijn commentaar verwijst hij voor enkele plaatsen naar hem.

Brandt deelt over de voorkeur van den drost o.a. nog het volgende mee: „Onder d'oude Latynen hield hy Virgilius voor den grootsten Poëet, en Tacitus, dien hy tweeënvyfzig maalen hadt uitgelezen, voor den wysten Historischryver Geen Italiaansche Poëeten behaagden hem meer dan Petrarca, Tasso, en Marino” ⁴⁾

Zeker mag het oordeel, dat een schrijver geeft over een auteur, bij de bepaling van mogelijke ontleening in rekening worden gebracht. Tacitus en Montaigne — de brieven getuigen er van — deelen wel in de hoogste lof, die Hooft ooit heeft gegeven. Een monument heeft hij voor beiden opgericht, voor den Romein in de vertaling zijner werken, voor den Gascogner in zijn poëtisch portret in het Bruyloft-dicht ten huwelijke van Adriaen Wouterszoon Verhee en Katharine Gerrits Kop vs. 80—112. ⁵⁾ Zij zijn voor hem de „Wijzemannen” geweest, die zijn leven leiding hebben gegeven, die hem de philosophische

¹⁾ J. C. Breen: *P. C. Hooft als schrijver van de Nederlandsche Historiën*, Amsterdam, 1894.

²⁾ G. Brandt: *'t Leeven van Pieter Corneliszoon Hooft*, uitgeg. door P. Leendertz Jr., 's-Gravenhage, 1932.

³⁾ A. Kluyver: *Over twee koren in Geeraardt van Velsen*. (Tijdschr. v. Ned. T. en Letterk. XXXV (1916) en Verspreide Opstellen, bldz. 192.)

⁴⁾ G. Brandt: *Leven v. P. C. Hooft*, bldz. 32. De overige namen, die hier minder ter zake doen, laat ik weg.

⁵⁾ *Gedichten* van P. C. Hooft. Uitg. Leendertz-Stoett, Dl. I, bldz. 75.

grond van zijn geestelijk bestaan hebben geschonken, waarvan de weerspiegeling in zijn werken wordt gevonden. En Virgilius bleef niet bij hen ten achter.

Want wat was Maro goddelijk
Min als een stijve zuil doch aen de puy van 't Rijk?
Een Raedsheer daer August wel rustigh op moght slaepen,
Wiens wijsheidt hem te staed quam meer als menighs waepen? ¹⁾

Van de Latijnsche citaten, die wij in Hoofts brieven en in de „Reden van de Waerdicheit der Poesie” vinden, is ongetwijfeld een groot deel aan „onzen Parnasheiligh” ontleend; van het eerste boek van de Aeneis bestaat een vertaling „int Rijmeloos”, die van het vierde boek is waarschijnlijk verloren gegaan. ²⁾ Geen melding maakt Brandt van Lucanus en Juvenalis; toch lezen we in een brief aan Huygens in 1630: „Lucanus en Juvenalis hebben mij eertijds al wat in 't harte gelegen.” ³⁾ Aanhalingen uit de Pharsalia en de satiren vinden we in zijn brieven en andere werken; van de Xe satire bezitten we het fragment van een vertaling. Het hoeft nauwelijks gezegd, dat hij ook kennis droeg van Horatius, Catullus, Ovidius, Suetonius, Polybius, Livius, Cicero, Caesar en zoovele anderen. De studiën van De Haan hebben wel aangetoond, dat zijn lyriek vol klassieke elementen zit, al behoeven die niet direct te zijn ontleend; door het werk van Worp is de beteekenis van Seneca tragicus voor Hoofts dramatiek duidelijk in het licht gesteld. Humanistische geleerden hebben zijn bewondering gehad; laten we slechts denken aan den beroemden Lipsius, met zijn philosophische en philologische geschriften, dien hij in zijn brieven noemt, en Heinsius op wiens treurspel *Auriacus sive libertas Saucia* hij een lofgedicht schrijft en wiens vriendschap hij zoekt; van hun geestesvruchten zal hij kennis hebben genomen. In de Fransche en Italiaansche Renaissance-literatuur en in die van eigen bodem is hij geen vreemde geweest, evenmin in de neoklassieke poëzie. Voeg daarbij de vele historische werken, die zijn doorgewerkt en men heeft een overzicht van de veelomvattende lectuur van den drost.

En toch uit deze veelheid komen enkele auteurs — er is reeds

¹⁾ *Brief Aen . . . mijnen Heere Wessel vanden Botselaer Baroen Vrijheer vanden Stede ende Landen van Asperen*, vs. 79—82. Leendertz-Stoett, Dl. I, bldz. 142.

²⁾ Zie Leendertz-Stoett, Inleiding, bldz. XV.

³⁾ P. C. Hooft, *Brieven*. Uitg. Van Vloten, No. 222.